

Asia Tilattu valokuva

Hakija A

Annettu 6.3.1990

Tiivistelmä *Tekijänoikeusneuvoston lausunto tilaajan ja valokuvaajan oikeuksista tilattuun valokuvaan.*

SELOSTUS ASIASTA

Valokuvaaja A on 6.2.1990 päivätyllä kirjeellään pyytänyt tekijänoikeusneuvoston lausuntoa siitä, riittääkö alla mainittu kuvaustilauslomakkeen teksti pidättämään hänelle valokuvain 15 §:ssä mainitut oikeudet tilattuihin valokuviiin. A on toiminut muotokuvaajana 13 vuotta. Kuvaustilauslomakkeen teksti on seuraava:

"JÄLJENTÄMISOIKEUS TEKIJÄLLÄ

Kopiointi kuvaamalla, maalaamalla jne. kielletty. Kaikki oikeudet myös tilauksesta tehtyihin kuviin pidätetään tekijälle. Valokuvaajalla on oikeus käyttää kuvaa mainostarkoituksiin, kuten näyttelyihin ja julkaistavaksi lehdessä."

Lausuntopyynnöstä ilmenee, että tilaaja allekirjoittaa kuvaustilauslomakkeen. Edelleen hakija ilmoittaa, että ei ole asettanut esteitä kuvien käyttämiseen lehdissä tai muuhun sellaiseen silloin, kun valokuva on otettu julkaisemistarkoituksessa.

TEKIJÄNOIKEUSNEUVOSTON LAUSUNTO

Tekijänoikeusneuvosto on käsitellyt lausuntopyynnön ja esittää lausuntonaan seuraavan.

Valokuviiin liittyivistä oikeuksista on säädetty oikeudesta valokuviiin annetussa laissa (405/61), jäljempänä valokuvainlaki. Valokuvain 1 §:n mukaan sillä, joka on valmistanut valokuvan, on yksinomainen oikeus, tietyin laissa säädettyin rajoituksiin, valokuvaamalla, painamalla, piirtämällä tai muuta tekotapaa käyttäen valmistaa kappaleita kuvasta sekä

näyttää sitä julkisesti. Valmistajaa kutsutaan laissa valokuvaajaksi. Säännös käsittää valokuvaajan taloudelliset oikeudet eli käyttöoikeudet. Valokuvaajan moraalisisista oikeuksista säädetään lain 2 §:ssä.

Valokuvalain 15 §:ssä on säädetty poikkeus pääsäännöstä, jonka mukaan oikeus valokuvaan syntyy valokuvaajalle. Säännöksen mukaan oikeus tilauksesta valmistettuun valokuvaan kuuluu tilaajalle, jollei toisin ole nimenomaan sovittu. Säännöksessä tarkoitetaan vain taloudellisia oikeuksia. Tekijänoikeuskomitean III osamietinnössä (komiteanmietintö 1987:7, s. 109) todetaan, että säännöksessä tarkoitetaan "tilaussopimusta, jolla valokuvaaja on saanut tilaajalta toimeksiannon kuvata jotakin. Työsuhteessa tapahtuva kuvaaminen ei kuulu 15 §:n soveltamisalaan."

Lähtökohta 15 §:n 1 momentissa on oikeuden kuuluminen tilaajalle. Tällöinkin valokuvaaja saa yleiseen tapaan panna kuvan näytteille mainostarkoituksessa, mikäli tilaaja ei sitä kiellä. Oikeudesta tilattuun kuvaan voidaan kuitenkin sopia toisin. Säännöksessä edellytetään, että asiasta on nimenomaan sovittu. Sopimukselle ei ole kuitenkaan asetettu määrämuotovaatimuksia.

Lain 15 §:n 2 momentissa on säädetty valokuvaamalla valmistetun muotokuvan tilaajalle oikeus antaa lupa muotokuvan ottamiseen sanomalehteen, aikakauskirjaan tai elämäkerralliseen kirjoitukseen siinäkin tapauksessa, että valokuvaaja on pidättänyt itselleen oikeuden kuvaan, jollei valokuvaaja erikseen ole pidättänyt itselleen oikeutta kieltää sitä. Tällaiselle oikeuden pidättämiselle ei ole asetettu määrämuotovaatimusta, mutta säännöksessä edellytetään, että siitä sovitaan erikseen. Valokuvaaja ei siten estä muotokuvan tilaajaa toimimasta 2 momentissa mainitulla tavalla pelkästään sillä, että pidättää itselleen oikeuden kuvaan.

Tekijänoikeusneuvosto toteaa lopuksi, että tekijänoikeusneuvoston tehtäviin kuuluu antaa lausuntoja valokuvalain soveltamisesta. Sopimusten tulkinta ratkaistaan yleisten sopimusoikeudellisten periaatteiden mukaisesti ja sopimuksen syntymistä ja sisältöä koskevat erimielisyydet ratkaistaan viime kädessä tuomioistuimessa. Tekijänoikeusneuvoston lausunto rajoittuu siten valokuvalain säännösten sisällön selvittämiseen.